Kulturutskottets betänkande 1983/84:13

om stöd till idrotten (prop. 1983/84:100 bil. 11 delvis)

NIONDE HUVUDTITELN

Stöd till idrotten. Regeringen har i proposition 1983/84:100 bilaga 11 (jordbruksdepartementet) under punkt I 1 (s. 124—126) föreslagit riksdagen att till Stöd till idrotten för budgetåret 1984/85 anvisa ett reservationsanslag av 188 290 000 kr.

Motioner

I motion 1983/84:1237 av Rune Ångström (fp) yrkas att riksdagen hos regeringen begär den organisationsförändring beträffande vissa organisationer av folkrörelsekaraktär som omtalas i motionen.

I motion 1983/84:1652 av Lars-Ove Hagberg (vpk) och Hans Petersson i Hallstahammar (vpk) yrkas

1. att riksdagen hos regeringen hemställer om åtgärder för att motverka kommersialismen inom idrotten enligt motionens riktlinjer,
2. att riksdagen hos regeringen hemställer om en snabbutredning om användningen av tipsmedlen inom idrotten enligt vad i motionen anförs.

I motion 1983/84:1653 av Ann-Cathrine Haglund (m) och Birgitta Rydle (m) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om insatser för att främja kvinnors idrottsutövande.

Utskottet

Från detta anslag utgår bidrag till den verksamhet som bedrivs av Sveriges riksidrottsförbund (RF) och till förbundet anslutna organisationer. Vidare får flera organisationer som står utanför RF, de s. k. främjandeorganisationerna, bidrag från anslaget liksom även riksanläggningar för den samlade idrottens behov och mindre föreningsanläggningar för idrott och friluftsliv.

Idrottsrörelsen har, framhålls det i propositionen, viktiga uppgifter i dagens samhälle. Föredragande statsrådet nämner särskilt att motion och rekreation är viktiga inslag i friskvårdsarbetet samt att idrottsrörelsen engagerar stora ungdomsgrupper. Den bör därför ges möjlighet till fortsatta insatser för att aktivera allt fler människor i olika former av idrott. Han framhåller att särskilda insatser bör göras för att i idrottsrörelsen få med kvinnor, invandrare och handikappade, grupper som nu är underrepresenterade inom idrotten. Ett annat område som bör prioriteras är ungdomens idrottsutövande.

Den *medelsanvisning* som föreslås i propositionen innebär att anslaget räknas upp med 26,4 milj. kr. till totalt 188 290 000 kr. Häri ingår bl. a. kostnader för deltagande från svensk sida i såväl handikappolympiaden som sommarolympiaden i Los Angeles. Vidare ingår kompensation för det inkomstbortfall som följer av ändrade utbetalningsregler för organisationsstödet.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning för budgetåret 1984/85.

I motion 1652 (vpk) förespråkas att idrottsrörelsen skall tillföras ytterligare ekonomiskt stöd från det allmänna genom att man låter överskottet av *tipsmedlen* gå till idrotten. Härigenom skulle den nuvarande utvecklingen mot kommersialisering av idrotten kunna brytas. Motionärerna önskar att frågan om hur tipsmedlen kan användas i idrottsrörelsen skall bli föremål för en snabb utredning.

Förslag i samma riktning har behandlats av riksdagen vid flera tillfällen under perioden 1976—1983. Vid sin behandling av motionsförslag om tipsmedlen år 1977 erinrade utskottet (KrU 1976/77:33) om att en grundläggande utgångspunkt för riksdagsbeslutet 1970 om formerna för och inriktningen av idrottsstödet var idrottsrörelsens ställning som en bred folkrörelse med stor frihet att genom sina organisationer fatta beslut i egna angelägenheter.

Utskottet uttalade vidare följande:

Utskottet har inte kunnat finna att det föreligger några uttalade önskemål inom idrottsrörelsen och dess huvudorganisation, Sveriges riksidrottsförbund, att relatera det statliga idrottsstödet till tipsmedlen. Detta utgör enligt utskottets uppfattning i och för sig tillräcklig grund för ett avvisande av en anslagsberäkning av det slag som föreslås i motionen. Utskottet vill emellertid även erinra om att riksdagen tidigare på förslag av bevillningsutskottet (BeU 1967:22 och 1968:12) avslagit motioner om finansiering av idrottsverksamheten genom tipsmedel. Några tankar i den riktning motionärerna ger uttryck för redovisas heller inte i 1965 års idrottsutrednings ingående överväganden beträffande statens stöd till idrotten och därmed sammanhängande frågor.

Idrotten har rätt till ett betydande samhällsstöd oberoende av att den via tipsmedlen tillför statsverket inkomster. Enligt utskottets uppfattning bör samhällets stöd till idrotten på sedvanligt sätt avvägas vid bedömning av anslagsbelopp för andra ändamål. Det bör också uppmärksammas att en ingående bedömning av frågan om specialdestinering av tipsmedel kräver överväganden avseende särskild disposition av andra inkomsttitlar på driftbudgeten såsom Skatt på spel och Totalisatoravgift.

Även vid behandlingen år 1981 lämnade utskottet (KrU 1980/81:24) en redogörelse för tidigare ställningstaganden samt för användningen av tipsmedlen.

Utskottet noterar att idrottsrörelsen sedan oktober 1979 har erhållit behållningen från fem tipsomgångar och i april 1984 kommer att få behåll-

ningen från ytterligare en omgång. Dessa tipsmedel har utgått till speciella ändamål som t. ex. stöd till handikappidrott och verksamhet inom Fotbollförbundet, Fri-idrottsförbundet, Korporationsidrottsförbundet. Utskottet vill också påpeka att RF inte någon gång under den här aktuella perioden har framfört önskemål om att överskottet av tipsmedlen helt skall komma *idrottsrörelsen till* godo.

Utskottet anser att tidigare, ovan återgivna motivering för avslag alltjämt äger full giltighet. Med hänsyn härtill och med erinran om att riksdagen avslagit motionsyrkanden om att använda hela behållningen av tipsmedlen för idrottsstöd avstyrker utskottet yrkande 2 i motionen.

Motionärerna hemställer vidare om åtgärder för att motverka *kommersialismen inom idrotten.* De tar särskilt upp förhållandena inom elitidrotten. Idrottsklubbarnas och enskilda idrottsmäns framgångar ökar, sägs det, deras reklamvärde vilket i sin tur avgör möjligheterna att få bidrag från näringslivet. Motionärerna anser att man på hög nivå inom idrottsrörelsen mera tycks intressera sig för att skaffa sponsorer än för att fullfölja idrottens mål som ideell folkrörelse.

Vid sin behandling år 1983 av motionsyrkanden med samma syfte hänvisade utskottet (KrU 1982/83:25) till att frågor rörande idrottens finansiering behandlas i idéprogrammet Idrott 80 samt till att RF låtit genomföra en utredning om idrottens kommersialisering. Riksidrottsstyrelsen har i oktober 1983 fastställt vissa riktlinjer för samverkan mellan idrottsrörelsen och näringslivet. Utskottet, som konstaterar att idrottsrörelsen själv noga följer utvecklingen, anser inte att någon framställning från riksdagen enligt motionsförslaget är påkallad (yrkande 1).

Insatser för att främja *kvinnors idrottsutövande* önskas i motion 1653 (m). Motionärerna anser att det finns all anledning att särskilt stimulera kvinnoidrotten så att den får samma omfattning och ställning som mansidrotten. De anger följande riktlinjer för hur insatserna bör utformas. Kvinnors idrottsutövande behöver inte och bör i många avseenden inte heller bedrivas efter exakt samma mönster som männens. Möjligheten att träna bör förbättras såväl med avseende på lokaler som träningstider. Ekonomiskt stöd skall utgå på lika villkor. I skolan skall flickor uppmuntras att idrotta. Fler kvinnliga ledare och tränare skall rekryteras. Fler tävlingstillfällen och ökat internationellt idrottsutbyte bör komma till inom kvinnoidrotten.

Som framgår av propositionen råder det allmän enighet om att det behövs särskilda insatser för att få med fler kvinnor i idrottsverksamhet. Sedan år 1978 har RF avsatt speciella medel för satsning på kvinnlig idrott. År 1981 beslöt också riksidrottsmötet att kvinnoidrott var ett område som särskilt skulle prioriteras. En rad projekt som syftar till att på olika sätt stimulera kvinnor att idrotta pågår eller har just genomförts inom specialförbunden. Fyra rapporter av betydelse för kvinnoidrottens utveckling har färdigställts under år 1983. Dessa rapporter behandlar tonårsflickors inställning till idrott, flickors träning, jämställd idrott, bättre utnyttjande av

lokaler och anläggningar samt projektet "Justa Josefin" där man bl. a. undersökt tonåringars erfarenheter av idrott på fritiden och i skolan. I stort sett överensstämmer de riktlinjer som RF utfärdat och de synpunkter och förslag som läggs fram i rapporterna med motionärernas förslag. Utskottet utgår därför från att insatserna framöver för att utveckla kvinnoidrotten i allt väsentligt kommer att ligga i linje med önskemålen i motionen. Utskottet anser det därför inte erforderligt med någon riksdagens åtgärd med anledning av motion 1653.

Förslaget i motion 1237 (fp) går ut på att lösgöra de s. k. *främjandeorganisationerna* från den organisatoriska anknytningen till RF. Enligt beslut av 1970 års riksdag erhåller tio förbund med verksamhet inom idrotts- och friluftslivets område, vilka inte tillhör RF, sitt statsbidrag genom RF. Dessa organisationer, de s. k. främjandeorganisationerna, lämnar in sina anslagsframställningar till RF. Efter viss granskning lägger RF fram förslag i sin årliga anslagsframställning till regeringen. RF har alltså ett övergripande myndighetsansvar gentemot organisationerna. För att bl. a. tillvarata främjandeorganisationernas intresse finns i RF:s styrelse två av regeringen utsedda ombud. Den närmare fördelningen av det statliga bidraget till organisationerna sker efter förslag från Riksidrottsstyrelsen. Detta beslut grundas på anslagsframställningarna samt överläggningar mellan de statliga ombuden och resp. organisation.

I motionen kritiseras det förhållandet att RF kan ha möjligheter att påverka främjandeorganisationernas statsbidrag. Motionären anser att Riksidrottsstyrelsens myndighetsansvar beträffande främjandeorganisationerna bör upphävas och att beredningen av organisationernas anslagsframställning bör ske direkt i jordbruksdepartementet.

Frågan om främjandeorganisationernas anknytning till RF har under de senaste två åren vid tre tillfällen behandlats av riksdagen (KrU 1981/82:19, 1982/83:1 och 1982/83:25). En förändring av nuvarande gällande ordning har härvid avvisats. Utskottet vill erinra om att den nuvarande myndighetsorganisationen bygger på förslag från idrottsutredningen (SOU 1969:29) som ansåg att denna ordning skulle innebära en organisatorisk rationalisering och ge bäst garanti mot en splittring av idrottsrörelsen, vilken skulle försvåra samordning och effektivitet. Med hänsyn härtill och till tidigare ställningstaganden avstyrker utskottet motion 1237.

Utskottet hemställer

1. beträffande *medelsanvisningen*
   att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:100 till *Stöd till idrotten* för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 188 290 000 kr.,
2. beträffande *tipsmedlens användning inom idrotten*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:1652 yrkande 2,
3. beträffande *kommersialismen inom idrotten*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:1652 yrkande 1.

4. beträffande *kvinnoidrott*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:1653,
5. beträffande *det statliga stödet till främjandeorganisationerna*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:1237.

Stockholm den 20 mars 1984

På kulturutskottets vägnar
INGRID SUNDBERG

Närvarande: Ingrid Sundberg (m), Ing-Marie Hansson (s), Tyra Johansson (s), Karl Boo (c), Lars-Ingvar Sörenson (s), Tore Nilsson (m), Catarina Rönnung (s), Lars Ahlmark (m), Stina Gustavsson (c), Berit Oscarsson (s), Gunnel Liljegren (m), Jan-Erik Wikström (fp), Eva Hjelmström (vpk), Mona Sahlin (s) och Anders Nilsson (s).

Reservationer

1. Tipsmedlens användning inom idrotten (mom. 2)

Eva Hjelmström (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 3 börjar "Utskottet anser" och slutar "i motionen" bort ha följande lydelse:

I likhet med motionärerna anser utskottet att det är nödvändigt med kraftfulla insatser från samhällets sida för att motverka utvecklingen mot kommersialism inom idrotten. Den pressade ekonomiska situation som många idrottsklubbar nu befinner sig i medför ett ökat beroende av reklamintäkter. Med insatser från RF och ett helt annat ekonomiskt stöd till idrotten skulle de kommersiella krafternas grepp över idrotten kunna bromsas.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att en sådan ekonomisk satsning bör komma till stånd genom att på sikt hela behållningen av tipsmedlen lämnas till idrottsrörelsen. Det bör därför snarast utredas hur tipsmedlen kan användas inom idrottsrörelsen för att motverka de kommersiella intressena bl. a. inom elitidrotten. Vidare är det angeläget att småklubbar, kvinno- och handikappidrotten samt idrottsanläggningar i kommunerna får stöd från tipsmedlen.

Med hänsyn till vad som anförts tillstyrker utskottet yrkande 2 i motion 1652.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *tipsmedlens användning inom idrotten*
   att riksdagen med bifall till motion 1983/84:1652 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Kommersialismen inom idrotten (mom. 3)

Eva Hjelmström (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 3 börjar "Vid sin" och slutar "(yrkande 1)" bort ha följande lydelse:

Idrottsrörelsen är en folkrörelse med bred anslutning. Den har en betydelsefull social funktion genom att skapa möjligheter till gemenskap, kamratskap och vänskap. Idrott som utövas på ett riktigt sätt kan befordra folkhälsan och dämpa klassamhällets utslagningsmekanismer. Det finns dock vissa negativa tendenser inom idrotten som t. ex. utvecklingen inom elitidrotten. Motionärerna pekar med rätta på att vissa idrottsutövare som är speciellt intressanta för massmedierna kommer i allt större motsättning till massrörelsens villkor, ideal och sociala funktioner. Dessa elitidrottsutövares ställning inom idrotten främjar elitiska föreställningar. De sätter pengarna i centrum, på bekostnad av kamratskap och gemenskap. Idrottens kommersialisering kan ödelägga dess roll som demokratisk massrörelse.

Utskottet delar motionärernas kritik av elitidrotten som fostrare av ungdom och idrottsutövare. Kommersialismens grepp över elitidrotten förvränger hela idrottens syfte.

Det är därför nödvändigt att åtgärder snarast vidtas för att motverka kommersialismen inom idrotten. Med hänsyn härtill tillstyrker utskottet motionen i denna del (yrkande 1).

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *kommersialismen inom idrotten*
   att riksdagen med bifall till motion 1983/84:1652 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Det statliga stödet till främjandeorganisationerna (mom. 5)

Ingrid Sundberg (m), Tore Nilsson (m), Lars Ahlmark (m), Gunnel Liljegren (m) och Jan-Erik Wikström (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar "Frågan om" och slutar "motion 1237" bort ha följande lydelse:

Förslag om en förändring av främjandeorganisationernas organisatoriska anknytning till RF har tidigare behandlats av riksdagen (KrU 1981/82:19 och 1982/83:25). Förslagen har därvid avvisats. Utskottet delar motionärens uppfattning att den nuvarande organisationen inte är tillfredsställande. Främjandeorganisationerna själva har påtalat att det inte är lämpligt att RF skall ha möjligheter att påverka organisationernas bidrag. Det finns risk för att det kan uppstå viss konkurrens mellan idrott och andra former för friluftsliv och friskvård.

Utskottet finner därför att den organisation som förordas i motionen — och som innebär att främjandeorganisationernas anknytning till RF upphör — bör genomföras.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *det statliga stödet till främjandeorganisationerna* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:1237 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Liber Tryck Stockholm 1984